

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. Quid sit Promiſſio & Donatio, & Qualiter acceptanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

contractus inde in se non convalescat, nec ad heredes transeat, sed Judex ecclesiasticus etiam mediantibus, si opus, censuris officium suum interponere debeat, ne obligationem juramenti violari permittat. Quemadmodum quoque c. *Debitores, de jure jurando* qui juravit se solviturum usuras dicitur cogendus domino reddere juramenta, nempe si remissa vel relaxata non fuerint, etsi ex sola religione obligantia. Quare & ratio in prædictis capitibus non alia allegatur; quam obligatio juramenti, quod licite potest, adeoque debet servari.

98. Infamia incurritur.

Si autem quis urgeat in Canonibus præmissis vim istam specialiter tribui juramento, dummodo non per vim vel dolum emisso; quando tamen adhuc maneret vinculum religionis, cum juramentum saltem metu extortum obliget. Propter quod similiter *Auth. Sacramentum puerum* idem sic tribuitur juramenti liberis, ut nulla declarentur in ordine ad prædictum effectum juramenta per vim vel dolum extorta. Respondent Varii in casibus dictorum Canonum seu Legum irritari juramenta sic extorta (esto aliàs valeret ex parte vinculi religionis) quando alioquin contractus erat invalidus, saltem ob legem illam, adeoque materiam juramenti prohibentem, esto non sub peccato. Idemque est de juramento non utendi beneficio per leges concessio certo generi personarum; quod aliàs simili via primumque posset eludi. Deinde ab hoc abstrahendo, juramentum sic extortum saltem non est adeo firmum, utpote (sc-

cus quam alià) omnino relaxandum ab Episcopo seu potestate habente, & remittendum in conscientia ab ipso extorqueute; ad quod etiam judex debet cum cogere.

Fatendum nihilominus ob hæc in rigore juris (prout etiam passim intellectum est) sententiam contrariam esse probabilissimam; quam tenent Doctores quasi innumeri, e quibus plurimos citat & sequitur Sanchez l. 3. *Summa* c. 12. num. 11. Eaque supposita variæ resultant quaestiones seu illationes, de quibus videri potest *Castro Palao sup. S. 4. & seqq.* Solum obstrua Auctores hujus magis communis opinionis, non loqui de contractibus irritis ob bonum commune, vel versantibus circa materiam illicitam seu turpem, etsi solum ex parte recipientis; ut contingit in solutione jurata usurarum. Quamvis cum hæc sit licita solventi, sit etiam obligatoria, si jurans relaxationem petere noluerit. Satisfiet tamen solutione momentanea, poteritque solutum repeti; quod & alter ex se reddere debet, atque ad reddendum per judicem est compellendus c. *Debitores, de jure jurando*. Si insuper juraverit quis se non repetiturum usuras solutas, necessaria erit relaxatio juramenti ad licite repetendum.

Restaret hæc agendum de ratificatione contractus, qui ob fictionem consensus, errorem vel metum, defectum solemnitarum fuerit invalidus. Sed eorum resolutio peti potest ex dictis de revalidatione Matrimonii *Disp. 3. de Matrim. quest. 6. disp. 5. quest. 3. & disp. 6. quest. 3.*

99. Tertia opinio affirmans est communio. Salde probabilis.

Quid circa eam observandum.

Juramentum solventi ut usuras an servandum.

De Ratificatione contractuum remissive.

DISPUTATIO SECVNDA.

De Promissione, Donatione & ultimis Voluntatibus.

QUESTIO I.

Quid sit Promissio & Donatio, & qualiter acceptanda.

1. Quid Promissio.

PROMISSIO communiter describitur deliberata & spontanea datio fidei de re aliqua præstanda. Addi frequenter solet, quod res præstanda sit licita & promissario grata. Rectè quidem, ad hoc ut sit obligatoria & efficax promissio: cum à promissione objecti mali, saltem quàm nolum est, sit abstinendum c. *fin de pactis*. Si quoque gratum non sit quod promittitur, cessat promissio, quæ nempe in gratiam fit promissarii; cum invito beneficium non detur. Quod autem *Lessius cap. 18. dub. 1. num. 10.* asserit promissionem prodig-

gam, præsertim juratam, obligare, nullatenus admittit *Castro Palao d. 2. p. 1. num. 4.* cum sit circa objectum inordinatum, quatenus nempe prodigaliter continet.

Promissio ante acceptationem vocatur pollicitatio; si autem fuerit sub præscripta verborum forma, dicitur stipulatio.

Quid pollicitatio & stipulatio.

Donatio sic dicta, quasi doni datio, est liberalitas nullo jure cogente facta, seu liberalis concessio rei propriæ alteri facta. Videri potest *L. 1. & 2. ff. de Donat.* Hæc autem donatio simplex vocatur: qualis est etiam antidotalis seu remuneratoria (ut plures Doctores censent) utpote non ob causam necessitatis (uti illa quæ ob causam vocatur, v.g. donatio propter nuptias) sed meræ honestatis & gratitudinis, quæ rationem veræ donationis non impedit; esto non tam perfecte gratuita sit & liberalis, quàm ea quæ non est remuneratoria. Quod tamen ad quaestionem de voce spectat, illud ad praxim factum.

2. Quid donatio.

An remuneratoria sit simplex donatio.

Quid ob-
servandum
pre proximi.

facit, quod etsi ipsa sit simpliciter vera donatio, quia tamen non omnino liberalis, non censetur comprehensa (quâ parte saltem non excedit merita) dispositione legum, quibus interdicitur aliquibus donatio, vel datur ob ingratitudinem facultas revocandi, ut Doctores tradunt. De quo tamen videri potest *Zoesius in ff. de donat. num. 95.*

An sub do-
natione com-
prehendatur
remissio de-
biti.

Sub donatione etiam comprehendi potest debiti remissio, quando gratis & liberaliter fit: quamquam facilius remittantur homines debitum, præsertim quando solutio apparet difficilior, quâni dimittant aliquid actu possessum.

3.
Realis quem
effectum ha-
beat.

Verbalis qui
differt à
promissione.

Porro donatio dum realis est & perfecta, traditionem scilicet adjunctam habens, transfert dominium, estque objectum promissionis. Verbalis autem & imperfecta, quæ dominium non transfert, parum à promissione seria & stricta differt. In modo tamen exprimendi differt, quod promissio respiciat quid præstandum in futurum; donatio sonet quid præsens, aptum ex natura rei transferre dominium: quamquam ex positiva legum dispositione ante traditionem non transferat. Unde etiam promissionem Varii censent non strictè obligate neque jus gignere; cum nemo dubitet, quin id gignat donatio. Qui tamen ob jam dicta non rectè se fundant in eo, quod sic non esset distinctio inter promissionem & donationem. Contra quos insuper arguitur, indubiè jus gigni saltem per promissionem onerosam; quæ ipsa tamen non facilius distinguitur à donatione, quam promissio non onerosa.

4.
Acceptatio
prærequiritur,
ut obliget
promissio.

Juxta receptam Doctorum opinionem requiritur acceptatio, sic ut aliàs ne naturalis quidem obligatio sequatur, sed fas sit retractare promissionem vel donationem, etiam attento foro conscientie, aut jure Canonico, cum nec nudum hæcenus pactum sit. Pactum enim obligationem pariens, quodvis jus spectetur, requirit consensum seu conventionem duorum in idem; qualis non est, nisi acceptatio accedat. Propter hoc stipulatione seu donatione absentis facta non acquiritur ei res, antequam acceptet. Quod facit *L. qui absentis 38. ff. de acquir. possess. & L. Absentis 10. ff. de donat.* Item inutilis est & planè irrita stipulatio alteri facta seu acceptatio promissionis facta per alterum nec commissum à promissario, ut patet *Instit. de inutilib. stipulat. §. Si quis alii 4. & §. Alteri 19.*

5.
Immo juxta
communio-
rem senten-
tiam ex na-
tura rei,

Immo communis Doctorum sententia tradit acceptationem requiri ex jure naturæ & gentium: eò quod sicut in promissione onerosa, ceterisque contractibus onerosis involvitur tacita conditio, *Si & tu te obliges*, ideoque ante reciprocam obligationem potest promissio onerosa v. g. spualitatis eademque est de ceteris contractibus onerosis) revocari: sic

quoque promissio & donatio gratuita videatur involvere tacitam conditionem, *Si accipies*, adeoque eâ pendente possit revocari. Confirmatur: quia etiam vi contractus gratuiti seu liberalis sequitur in altero onus, non quidem justitiæ, sed gratitudinis; ut propterea plures nolint hujusmodi onus, præferentes libertatem, quam dicuntur vendere, qui beneficium accipiunt. Confirmatur II quia propterea ne quidem promissiones Deo factæ obligant, nisi accedat Dei acceptatio; cuius defectu non obligant vota de rebus indifferenteribus.

Nihilominus præmissa non aliud convincere, videri possunt, quam quod ordinariè censeatur esse hujusmodi intentio in promissario, unde consequens est ex natura rei, non aliter promissionem obligare. Alioquin difficulter ostenditur oppositum se obligandi modum ex natura rei repugnasse. De contractibus onerosis est aliud: cum cessaret alioquin natura specialis talium contractuum. Specialiter autem secunda confirmatio non urget, cum votum præstetur Deo præsentis & ut acceptanti, vel positivè respicienti. Contra priorem quoque facit, quod obligatio gratitudinis possit imponi nescienti, immo & invito, si v. g. volentem se occidere impedias. Dominium quoque esto positivè invito acquirere non possis, saltem ratio non ostendit, quin possis ipsum acquirere non positivè volens. Immo videtur jus acquiri posse invito: cum possit invito imponi officium, cui jura varia sunt annexa.

Ex dictis sequitur promittentem non teneri intentum suo promissario indicare, si facti ipsum pœniteat. Immo nuntium seu mandatarium, vel epistolam miserit causâ insinuandi factam à se promissionem vel donationem, eamque, antequam intimeret, revocet, insci, tum nuntio, tum promissario vel donatario, non est obligatus; defectu nimirum acceptationis non concursis cum voluntate donantis jam cessante. Colligitur aperte ex *L. Si pater 4. ff. de mandatis vindicatis*. Secus si miserit procuratorem ad donandum vel promittendum; hic enim in virtute potestatis semel concessæ validè operatur, donec revocatio innotescat, præterquam in casu Matrimonii, *L. Si mandatam, aliis si mandasset ff. Mandati*. Vide Sanchez l. 1. de Matrim. d. 6. num. 7.

Mortuo quoque donatario ante acceptationem marcescit tota donatio, nec transit ad heredes, ut habet communior doctrina, pro qua suprema Curia Brabantæ judicavit perorante subtiliter Deckhero, inquit Tuldenus in *Cod. de donat. n. 1.* donatio enim obligatione tantum inchoata nihil adhuc juris sive obligationis gignit (quippe quæ consensu duorum coalecicit) & consequenter non transit ad heredem, qui solum est jurium defuncti

6.
Firmius
probatio-
num hujus
doctrinæ
indagatur.

7.
Quid con-
siderandum, si
cristo nuntio
missis donans
sistentem do-
nationem
revocet.

8.
An locus sit
acceptatio-
ni pro heredi-
tibus descen-
dantibus.

defuncti successor. Neque est sufficiens fundamentum præsumendi de alia mente donantis, cuius cogitatio, & plerumque etiam mens seu benevolentie affectus idem non est circa heredem, quàm circa personam donatarii.

9. Præterea Sanchez l. 1. de Matr. d. 7. n. 24. & plures alii, contra Covarruvias, Molina & alios (quos refert Sanchez sup. n. 23. & sequitur Zofius in ff. de Donationibus n. 38.) censent conditionem hanc, si alter acceptaverit, ita imbitur esse, ut etsi pollicitatio sit juramento firmata, non oriatur ante acceptationem obligatio, sitque addo ante revocabilis, non obstante juramento, utpote quod sequitur naturam primordiale actus, cui adheret.

10. Varii quoque (inter quos apud Castro Palao d. 2. p. 2. n. 3. referuntur Covarruvias, Molina, Layman & alii) acceptationem non exigunt in casu promissionis vel donationis factæ civitati in certa (quæ per leges ff. de Pollicitationibus specificantur) opera, vel officia reipublicæ. Verum (ut notat Lesfius c. 18. dub. 6. n. 40.) ibi non tam statuitur obligatio promittentis vel donantis ante acceptationem, quam cavetur, ne possit promissum vel donatio expressè vel tacite revocari arg. L. 3. ff. de pollicitat. sic ut demum post acceptationem detur actio civitati, antea verò non, nisi ut pollicitator non revocet.

11. Hoc tamen privilegium certis tantum in causis, & ad certos fines civitati concessum, non debet juxta Sanchez l. 1. de Matr. d. 6. n. 16. (qui dicit esse communius & probabilius) extendi ad pias causas: ad quas utique non quævis privilegia, civitatibus in singulis, erant & ad speciales fines concessa, extenduntur: etsi oppositum in præfati post Silvestrum & Molina tradat Lesfius sup. & alii.

12. Denique promissio infanti facta videtur juxta Varios acceptata ejus ioco per ipsas leges arg. L. jubemus C. de emancipat. liberor. Sed ibi sermo est de casu speciali emancipationis, quæ, cum juris communis correctio, non est ad alios casus extendenda præsertim eum emancipatio per publicam inducta, possit per eandem tolli sine consensu emancipati. Ita Castro Palao sup. q. 8. addens juxta graves Doctores etiam in casu emancipationis requiri acceptationem ab his, qui de jure acceptare possunt.

13. Acceptatio porrò donatarii seu promissarii debet per ipsum, vel ex ejus commissione per alium fieri, ut uniantur in idem voluntas illius & voluntas donantis seu promittentis. An autem presentis taciturnitas censetur consensus, disputatur inter Doctores. Estque indubiè securus, ut ad vitandas controversias accedat expressior consensus. Videtur autem (ut regulæ juris in speciem advertebant rationabiliter concordentur) taciturnitas, quæ est indifferens de se ad con-

sentum & non consentum, determinanda ad significationem alterutrius per conjecturas, ex quibus si colligatur consensus, qui tacet consentire videbitur; alius autem, nec consentire, nec dissentire videbitur. Quia verò in præsentis gratitudo videtur prohibere taciturnitatem, dum signa actionis gratiarum exigeret beneficium in casu acceptationis, censent Varii (inter quos referuntur Traquellus, Rodriguez, Angles) ipsam non esse sufficiens acceptationis signum. E contra verò, quia fieri potest, ut verecunda honestas frequenter taciturnitatem causet, non defectum acceptationis indicet, præsumi illam plerique (inter quos Sanchez l. 1. d. 6. n. 11. & alii quos citat) volunt, censentes patientiam habendam regulariter pro consensu in favoribus, secus in præjudiciis. Pro quo facit L. Qui patitur ff. mandati.

Si promissarius vel donatarius absens sit, debet promissio seu donatio ad eum dirigi, insinuanda per nuntium vel epistolam, ut voluntas utriusque jungatur; aut ipsamet per procuratorem fieri præsentis. Quæ verò vel qualiter sit Nonnullis facultas stipulandi pro absente, post infra dicitur.

Controversum autem manet inter Doctores, an mortuo ante acceptationem donante, adhuc locus postea sit acceptationi. Varii affirmant, etsi solum præcesserit mandatum speciale donandi, quasi ipsum possit mandari executioni, tamquam gratia ex parte mandantis jam sit facta.

Sed quia L. inter causas 26. ff. mandati dicitur, mandatum solvi morte mandantis (quod videtur etiam intelligi de mandato donandi, de quo præcesserat sermo L. 22. ff. eod.) censent plures alii gravissimi Doctores valde probabiliter, donationem saltem jam factam, si moriatur donans antequam per nuntium vel epistolam missam fiat insinuatio, adhuc posse acceptari, quasi ex parte ipsius gratia jam facta sit, voluntasque defuncti censetur perseverare velut impressa epistolæ aut nuntio, qui in consequentiâ illius operatur: quemadmodum in petus impressus lapidi manet, etiam post mortem ejus, qui impressit. Ad quod allegatur L. Nec ambigi 6. de Donat. Ubi tamen non agitur de casu mortis donantis, sed absentia donatarii. Adhuc etiam potest, quod eum donatio est absoluta, nec positivè revocatur, censeri possit ex mente donantis testamentaria, quæ utique post mortem acceptari potest. Immo ex mente donantis idem Varii censent specialiter, de mandato donandi ad causam piam, ex præsumpta mente mandantis, & arg. L. Si pater in princip. ff. de in. missis vindicta, ubi mandatum de manumissione servi in favorem libertatis decernitur non expirare morte mandantis.

Nihilominus probabilissima quoque est sententia plurimorum Doctorum, tum Theologorum, tum Jurisperitorum, quod, dum aliunde non constat de mente donantis, ne-

14. Absenti qualiter insinuanda voluntas donantis.

14. An acceptari queat post mortem donantis.

15. Prima opinio.

Secunda opinio.

15. Tertia opinio.

queat donatio acceptari post mortem: cum ipsa eatenus sit mera oblatio, non generans jus donatario, seu obligationem erga ipsum, adeoque res donata redeat ad jus heredum per mortem donantis, per quam etiam cessat ejusdem voluntas. Nisi forte stipulatio per tabellionem publicum facta præcesserit, ob jus quasi inchoatum inde absenti creatum; ut Quidam volunt. Favetq; postrema opinio L. 2. ff. de Donat. ibi: *Sed si quis donaturus mihi pecuniam dederit alteri, ut ad me perferret, & ante mortem eius non fieri pecuniam domini mei* (etsi nimirum postea tradatur, uti supplendum) constat. Ad quod tamen alii respondent, ob ly *donaturus*, esse sermonem de mandato donandi. Verum pro posteriori opinione dici potest, id non referri ad futuram donationem verbalem, sed realem, cum traditione scilicet.

16. Hinc patet, nuntium, qui malitiosa detractione rei fuerit ratio, cur non sit completa per acceptationem donatio ante mortem donantis, teneri juxta posteriorem sententiam, tum heredibus donantis, qui jus ad rem in eos devolutum habent, tum ipsi donatario (cui per injuriam est causa damni) quantum scilicet ipsius intererat donationis acceptatio. Idemque est de eo, qui tempestive non implendo mandatum donandi, fieret ejusdem damni causa. Si autem locus maneret acceptationi post mortem, sufficeret hanc offerre donatario.

17. Petes, quinam possint pro absente stipulari, id est, promissionem seu donationem ab aliquo oblata pro altero absente acceptare, sic ut non possit revocari a promittente vel donante? Resp. ex *Instit. de inutil. stipul. §. Alteri* 19. *Alteri stipulari nemo potest. Inveni enim sunt hujusmodi stipulationes vel obligationes ad hoc, ut unusquisque, acquirat sibi, quod sua interest. Ceterum si alii datur, nihil interest stipulatoris.* Unde juxta Doctores passim non sufficit generale mandatum, sed requiritur speciale: etsi *Lessius c. 18. dub. 7. in init.* putare videatur sufficere generale; qui forte loquitur de mandato speciali quidem stipulandi, sed generali ad qualvis stipulationes.

18. Excipiuntur in primis, qui sunt alteri pleno jure subjecti, ut mancipium domino, filius non emancipatus, spectato jure Romanorum, patri, Monachus Prælato seu monasterio: qui ratione juris indistincti, & identitatis vel personæ, possunt stipulari, sive pro domino, sive pro patre, sive pro Prælato seu monasterio. Secus est ob diversam rationem, de subditis, respectu Principis, famulis respectu heri, filio sui juris respectu parentum. Vide *Instit. sup. §. Si quis alii 4.* Idem est de eo, qui alterius curam gerit, v. g. Princeps (qui utique non caret potestate hac, quam potest alii pro altero stipulandi communicare) pro subdito, & juxta Doctores tutor pro pupillo, curator pro eo cui datus est. Item de eo, cujus interest, ut promissio absenti facta impleatur; ut patet *In-*

stit. sup. §. Sed & si 20. v. g. quia est creditor, procurator, contutor, socius, vel quia in jus favorem adjicitur poena, si non impleatur promissio: nam cum stipulationis commodum ipsum concernat, videtur sibi stipulatus. Debet autem interesse tempore stipulationis, ut indicatur *Instit. sup.* Sumit enim stipulatio vires ex initio contractus, quod inspicimus L. 78. & L. 137. §. *Cum quis, in fine de verb. obligat.* Denique juxta communem sententiam (etsi quidam contradicant) quilibet privatus in favore Ecclesie potest pia causa stipulari potest arg. L. *Gaius 45. §. Solutio matrimonii* ubi deciditur posse alterum pro altero stipulari favore dotis, cujus privilegio gaudet causa pia, ut probat *Everardum in Loco à dote ad piam causam.*

19. Quibus tamen casibus debet promittens seu donans dirigere verba ad ipsum præsentem potentem pro alio stipulari, idque sive expressè, dicendo v. g. promitto tibi, quod Petro absenti dabo centum, sive saltem implicite, dicendo v. g. promitto, quod Petro absenti dabo centum, eò quod etiam tunc verba ista soleant accipi veluti directæ ad præsentem, qui possit in favorem absentis stipulari; quod etiam in dubio est præsumendum in favorem contractus, ut valeat potius quam pereat L. *8. ff. de verb. obligat.*

20. De Notario publico seu tabellione disputatur, an possit generatim pro absentibus stipulari, quasi servus communis reipublicæ? Asserunt varii gravissimi Doctores, etiam attento jure communi, idque non solum in judicio, sed (quod in controversiam vocatur) etiam extra illud. Verum rectius negatur cum aliis passim: eò quod nullibi hæc potestas reperitur iis concessa extra judicium, in privatis scilicet negotiis seu contractibus; cum leges de cautionibus prætorii seu judicialibus loquantur. Notarius quoque non est servus singulorum, sed reipublicæ. Neque Notarii deinceps sunt proprii servi seu mancipia ipsius reipublicæ: cum jure novo officium Notarii non sit amplius servile, ad quod mancipia seu servi assumantur, ut olim: immo nec assumi possunt, nisi libere, ex constitutione Arcadii & Honorii *L. Generalis C. de Fabulariis.*

21. Tamen moribus nostris invaluisse videtur, ut tabelliones in contractibus re & aliis stipulentur, juxta *Zoesium ad Instit. de inutil. stipul. n. 31.* Etsi non videatur juxta *Liraquellum* (quem citat & sequitur idem *Zoesius ad ff. de verb. obligat. n. 71.*) consuetudo facere, ut absenti profici stipulatio Notariis, donec ipse ratam habeat. Videri etiam potest *Valer. Andr. in addit. ad Instit. sup. n. 28.* Denique *Zypæus in Notis. Jur. Belg. Tit. de contrahenda stipul.* addit Secretarios oppidorum rectè pro absentibus stipulari, & iis mediantibus nunc passim absentes in bonis immobilibus investiri.